

Bijlage bij Statenbrief

Datum

24 maart 2021

Zaaknummer

2021-000982

Blad

1 van 8

Onderwerp

Herindelingsontwerp Barneveld-Scherpenzeel

Portefeuillehouder

Jan Markink

Bijlage 1. Reactie GS op commentaarpunten Scherpenzeel

Leeswijzer: hieronder zijn de uitspraken opgesomd, die door ons zijn gedaan tijdens de webinars over het herindelingsontwerp Barneveld-Scherpenzeel, en die door Scherpenzeel in hun brief van 10 maart 2021 worden gewraakt. Per uitspraak komen wij met een reactie waarin wij de onderbouwing geven van de betreffende uitspraak. Voor de leesbaarheid hebben wij de uitspraken genummerd.

Uitspraak 1

Scherpenzeel kan moeilijk beleid maken voor alles wat op ze af komt en moeilijk voorzieningen in stand houden.

Reactie 1

Deze uitspraak is terug te voeren op de bevindingen van Berenschot (2018), Seinstra van de Laar (2019) en wordt onderbouwd in het Afwegingsdocument uit de open overlegfase (Bijlage D4 herindelingsontwerp). In het afwegingsdocument gaan wij ook in op een door Scherpenzeel genoemde BMC-rapport.

Uitspraak 2

We hebben Scherpenzeel gevraagd naar verschillende buurgemeenten te kijken en ook te kijken naar bestuurlijke fusie of ambtelijke fusie.

Reactie 2

In de rapportage van Seinstra van de Laar (2019), door de gemeente Scherpenzeel geëntameerd, worden verschillende varianten afgewogen en wordt fusie met Barneveld als enige realistische optie voorgesteld. Op basis hiervan heeft de commissaris van de Koning in juli 2019 ook afgesproken met de gemeenteraad dat de raad serieus naar deze optie kijkt. In de open overlegfase (2020) is Scherpenzeel uitgenodigd mee te denken over meerdere bestuurlijke varianten en heeft ook de gelegenheid gekregen zelf varianten in te brengen.

Uitspraak 3

Scherpenzeel wilde eerst wel bestuurlijke fusie of samenwerking onderzoeken, maar heeft dat toch niet gedaan.

Reactie 3

In juli 2019 is afgesproken dat bestuurlijke fusie met Barneveld serieus zou worden onderzocht. In november 2019 hebben wij al laten weten aan Scherpenzeel dat dit onderzoek niet evenwichtig werd uitgevoerd, onder meer doordat gegevens en wijzigingsvoorstellen vanuit Barneveld op de onderliggende informatie niet werden toegelaten in het proces. Ook in het door B&W begin 2020 bij de Kadernota toegezegde onderzoek naar

Datum

24 maart 2021

Zaaknummer

2021-000982

Blad

2 van 8

mogelijke fusie met Barneveld ontbrak evenwicht en gelijkwaardigheid in de benadering van de varianten, hetgeen ook is erkend door B&W.

Uitspraak 4

Er is weinig draagvlak in Scherpenzeel omdat er weinig inzicht is in wat dit betekent.

Reactie 4

Wij hebben eerder aangegeven dat de in Scherpenzeel in eind 2019 en in mei 2020 uitgevoerde lokale peilingen gebaseerd waren op ongelijksoortige en eenzijdige informatie over de voor- en nadelen van zelfstandigheid en herindeling waarbij de enige keuze voor of tegen herindeling was.

Uitspraak 5

Scherpenzeel houdt een hoge mate van zelfbeschikking, ze mogen zelf beslissen over allerlei dingen.

Reactie 5

Wij schetsen in het herindelingsontwerp een gewenst beeld voor de nieuwe gemeente, dat is gebaseerd op reële inzichten in hedendaags kernenbeleid, zoals o.a. blijkt uit de case studies die in het Bronndocument zijn opgenomen (Bijlage D4 bij Herindelingsontwerp). Dit wensbeeld staat overigens niet ver af van het huidige beleid ten aanzien van dorpen en kernen in de gemeente Barneveld. In de webinars is ook duidelijk aangegeven dat de (nieuwe) gemeente hier uiteindelijk over gaat.

Uitspraak 6

De Scherpenzellers moeten weten: hoe kunnen we de voorzieningen houden die we graag willen?

Reactie 6

De inzet van GS in het herindelingsontwerp is dat reeds voor de beoogde fusiedatum afspraken worden gemaakt over de toekomst van voorzieningen en dienstverlening in het dorp Scherpenzeel. De Provincie heeft een bevorderende rol in dat overleg, maar kan daar geen garanties voor geven. Garanties hierover zijn overigens in geen enkel scenario te geven.

Uitspraak 7

We hebben veel vertrouwen in de 3+ variant.

Reactie 7

Deze variant sluit - blijkens de gevoerde gesprekken en uitgevoerde raadpleging (zie participatieverslag uit de open overlegfase - bijlage D5 bij herindelingsontwerp) aan bij de wensen en belangen van inwoners van zowel Barneveld als Scherpenzeel, en is juridisch en praktisch uitvoerbaar. Barneveld heeft in het bestuurlijk overleg aangegeven open te staan voor verdere inrichting en vernieuwing van het bestaande kernenbeleid en bereidt daar nu een bestuursopdracht op voor.

Uitspraak 8

We hebben naar samenwerking met andere gemeenten gekeken, we hebben naar alle gemeenten gekeken in de regio, we hebben ons breed georiënteerd, maar Barneveld is de meest voor de hand liggende partner, Barneveld stond er het meest voor open.

Datum

24 maart 2021

Zaaknummer

2021-000982

Blad

3 van 8

Reactie 8

Deze opvatting van ons college is gebaseerd op de resultaten van de verkenning die in het voorjaar van 2020 is uitgevoerd bij alle regiogemeenten, de Regio Food Valley en de Provincie Utrecht (Bijlage E4 bij herindelingsontwerp). De resultaten van deze verkenning zijn bevestigd in de bestuurlijke consultatie die wij bij deze partijen hebben uitgevoerd in de fase van het open overleg (Bijlage D4 bij herindelingsontwerp) en in de bestuurlijke overleggen met Scherpenzeel en Barneveld (Bijlage D3 bij herindelingsontwerp).

Uitspraak 9

Scherpenzeel koos voor variant 1 (zelfstandigheid).

Reactie 9

Scherpenzeel koos in de Kadernota (juli 2020) voor variant 1. Dit is voor ons aanleiding geweest om het open overleg te starten; wij hebben dit gemotiveerd bij ons besluit op 14 juli 2020 en u daarover geïnformeerd (PS 2020-520). In het bestuurlijk overleg in het kader van het open overleg heeft Scherpenzeel uiteindelijk gekozen voor een eigen invulling van variant 2: zonder de mogelijkheid van bestuurlijk fusie (zie verslagen bestuurlijk overleggen, bijlage D3).

Uitspraak 10

Scherpenzeel wilde misschien ook nog wel iets opschuiven naar variant 2, maar als je een echt duurzame samenwerking wil, moet dat meer zijn dan alleen operationele taken, dan komen daar ook wat meer beleidsmatige taken bij, en zover was Scherpenzeel niet.

Reactie 10

De beschreven variant 2 gaat uit van de mogelijkheid om (op enig moment) te komen tot een bestuurlijke fusie. In deze uitspraak is bedoeld te zeggen dat Scherpenzeel niet bereid was in deze variant uiteindelijk toch tot een fusie te komen.

Uitspraak 11

We hebben alle varianten serieus bekeken.

Reactie 11

Vanaf het begin van het open overleg is er gewerkt aan de drie varianten en daarover gesproken in het bestuurlijk overleg. Scherpenzeel is daarbij pas in een later stadium aangeschoven. In de aanloop naar het aankondigde moment van besluitvorming bleek er geen gezamenlijke opvatting bij de beide gemeenten te ontstaan over de te kiezen variant. Nader onderzoek of verder overleg had hierin naar onze mening geen verandering gegeven.

Uitspraak 12

Raad Scherpenzeel heeft aangegeven aangewezen te zijn op Barneveld.

Reactie 12

In de brief geeft Scherpenzeel aan dat de raad deze uitspraak over Barneveld niet gedaan heeft. Dit is juist, maar het college van Scherpenzeel heeft in het bestuurlijk overleg aangegeven te verwachten dat de gemeenteraad achter hun opvattingen zou staan. De door ons gedane uitspraak is dus gebaseerd op de uitspraken van B&W.

Datum

24 maart 2021

Zaaknummer

2021-000982

Blad

4 van 8

Uitspraak 13

Barneveld heeft al ervaring met kernenbeleid en heeft aangegeven dit te willen doorontwikkelen of opnieuw vormgeven, is ook een plus voor inwoners van de andere Barneveldse kernen.

Reactie 13

Deze uitspraak is gebaseerd op hetgeen B&W Barneveld in het bestuurlijk overleg hierover naar voren heeft gebracht, en op de acties die daarover inmiddels in gang zijn gezet waaronder de vaststelling door B&W van een bestuursopdracht terzake. Uit de zienswijze van Barneveld zal het standpunt van de gemeenteraad naar verwachting nader duidelijk worden.

Uitspraak 14

We hebben het kernenbeleid gelanceerd in goed overleg met de beide gemeenten, met name ook gemeente Barneveld.

Reactie 14

Zie reactie 13. Uit het participatietraject is ook duidelijk gebleken welke verwachtingen en wensen hierover in de gemeenschap van Scherpenzeel leven.

Uitspraak 15

Budgetrecht is aan gemeenteraad, maar ik proef bereidheid om een deel van het budget naar de betreffende dorpen / kernen te brengen. De gemeenteraad moet bepalen hoeveel budget ze aan kernen beschikbaar stellen, of welke langjarige afspraken voor voorzieningen ze maken.

Reactie 15

Zie reacties 13 en 14.

Uitspraak 16

Ik hoop dat gaandeweg dit proces, tot aan het vaststellen van het herindelingsadvies, meer duidelijkheid komt over wat het kernenbeleid dan betekent, hoe het wordt uitgekristalliseerd.

Reactie 16

Wij zijn voornemens om in het herindelingsadvies enkele mogelijke contouren te schetsen van het dorpenbeleid 2.0. Het herindelingsadvies valt onder de verantwoordelijkheid van de provincie, daarna is het aan de gemeenten om het herindelingsvoorstel verder uit te werken, met als onderdeel het dorpenbeleid. Hierbij zullen de inwoners van de dorpen worden betrokken.

Uitspraak 17

Geen garanties voor plus – is negatieve benadering. Het kernenbeleid is zodanig dat je daar goede afspraken in maakt en dat kun je borgen in het herindelingsadvies. Het zou mooi zijn als dat lukt. Het lijkt me niet verstandig om je daar niet aan te houden.

Reactie 17

Zie reactie 16.

Datum

24 maart 2021

Zaaknummer

2021-000982

Blad

5 van 8

Uitspraak 18

Financiële situatie Barneveld zorgelijk? We maken ons over geen van beide gemeenten grote zorgen. Barneveld is meer een ontwikkelgemeente, woningbouw, bedrijventerreinen etc., Scherpenzeel is meer een beheergemeente.

Reactie 18

Deze uitspraak is juist, wel is er een bandbreedte in de toepassing van beide begrippen.

Uitspraak 19

Met financieel toezicht kijken we of uitgaven nu echt nodig zijn. Belangrijk is dat er straks een herindelingsgemeente ontstaat die financieel gezond is. Bovendien betekent herverdeling gemeentefonds na herindeling voor Barneveld een plus van ca 1 mln op jaarbasis, voor Scherpenzeel 3,5 ton. Dit zijn hele belangrijke dingen en daarmee wordt die financiële positie alleen nog maar versterkt.

Reactie 19

In de brief stelt Scherpenzeel dat bij een fusie Barneveld er per inwoner op achteruit gaat en dat Scherpenzeel er fors op vooruit gaat, maar dat ook als zelfstandige gemeente zou doen, op basis van de meest recente inzichten t.a.v. herverdeling gemeentefonds.

Van belang is het volgende. Er zijn 2 zaken die spelen rondom de algemene uitkering van het gemeentefonds:

1. De algemene uitkering zoals die berekend is voor de nieuw te vormen gemeente op basis van de door BZK aangeleverde cijfers. Dit betreft dan het bedrag zoals weergegeven in de herindelingscan (de tabel op blz 16).
2. Er loopt momenteel een traject voor de totale algemene uitkering van het gemeentefonds voor alle gemeenten in Nederland. Het voorstel is om deze te gaan herverdelen. Bij het voorstel (dat in februari 2021 is gepubliceerd) ontstaan er verschillen t.o.v. de huidige verdeling. Er zijn gemeenten die er op vooruit gaan (voordeelgemeenten) en die er op achteruitgaan (nadeelgemeenten). Het totaal te verdelen bedrag wordt vooralsnog niet groter, alleen anders verdeeld. Zowel Barneveld als Scherpenzeel zijn voordeelgemeenten.

Tijdens de webinar werd het 2e punt bedoeld. Vooralsnog zijn de positieve herverdeeleffecten voor Barneveld bijna € 2 mln en voor Scherpenzeel ruim € 4,5 ton. Dit moet echter nog worden vastgesteld.

Uitspraak 20

Barneveld heeft nog een forse belastingcapaciteit.

Reactie 20

Zoals in de herindelingscan terug te vinden is, is de onbenutte belastingcapaciteit voor Barneveld nog € 7,8 mln en voor Scherpenzeel nog € 0,1 mln. Een onbenutte belastingcapaciteit van € 7,8 mln is in onze ogen fors. Daar zitten nog volop mogelijkheden om die te verhogen indien nodig en daartoe wordt besloten.

Uitspraak 21

De discussie over herindeling met Scherpenzeel loopt al sinds ca. 2011 met Scherpenzeel, Scherpenzeel moet samenwerkingspartners zoeken, mogelijk wel een fusie. Daar is een kink in de kabel gekomen, toen wilde men ineens zelfstandig verder.

Datum

24 maart 2021

Zaaknummer

2021-000982

Blad

6 van 8

Reactie 21

De Toekomstvisie (Berenschot, 2018) en het onderzoek Zelfbewust Scherpenzeel (Seinstra van de Laar, 2019) waren mede gericht op de bestuurlijke toekomst. De rapportages wijzen ook op het belang van samenwerking en mogelijke fusie. Eind 2020 is door de Raad van Scherpenzeel gekozen voor zelfstandigheid met wisselende samenwerkingsarrangementen; dit scenario werd uitgewerkt in de Kadernota, die door de Raad in mei 2020 is vastgesteld.

Uitspraak 22

We hebben Scherpenzeel juist de mogelijkheid gegeven om naast zelfstandigheid ook andere oplossingen te onderzoeken, en dan komt Barneveld nadrukkelijk om de hoek, maar men heeft dat scenario niet verder uitgezocht.

Reactie 22

In de in 2019 en 2020 door Scherpenzeel uitgevoerde onderzoeken zijn het scenario fusie met Barneveld en zelfstandigheid niet gelijkwaardig en evenwichtig naast elkaar gezet. Dit standpunt hebben wij zowel in november 2019 als in juni 2020 onderbouwd onder de aandacht gebracht van Scherpenzeel.

Uitspraak 23

Gelukkig zit Scherpenzeel nu wel aan tafel met Barneveld om de eerste stappen te zetten op weg naar die mogelijke fusie.

Reactie 23

Het gaat in deze uitspraak niet over de motieven van Scherpenzeel, maar over de verwachtingen waartoe deze gesprekken op termijn zouden kunnen leiden.

Uitspraak 24

Binnen de arhi-procedure hebben we zowel bestuurlijk als ambtelijk gesprekken gevoerd met alle gemeenten in de regio. Alleen Barneveld kwam in beeld voor een duurzame, structurele, goede oplossing omdat de andere gemeenten, met name de Utrechtse, op geen enkele manier met een herindeling aan de slag wilden. En dan houdt het op.

Reactie 24

Dit blijkt duidelijk uit de verslagen van de gevoerde gesprekken in het kader van het consultatieproces (Bijlage D4 herindelingsontwerp.)

Uitspraak 25

Scherpenzeel wilde misschien ook nog wel iets opschuiven naar variant 2, maar dan alleen operationele taken, en daarvan concludeerde Barneveld dat dan de uitgangspunten te veel verschilden.

Reactie 25

Deze uitspraak beoogt aan te geven dat Barneveld als perceptie had dat Scherpenzeel niet echt wilde investeren in vergaande samenwerking, omdat een zo groot mogelijke zelfstandigheid als uitgangspunt werd genomen. De formulering kan wel aanleiding geven tot het misverstand dat Scherpenzeel alleen operationele taken in samenwerking wilden brengen. Dat is zo niet bedoeld.

Datum

24 maart 2021

Zaaknummer

2021-000982

Blad

7 van 8

Uitspraak 26

Het dorpenbeleid zou je mooi kunnen laten toetsen door Kieskompas dus dat gaan we doen.

Reactie 26

Het principe van een versterkt dorpenbeleid (variant 3 -plus) zal worden getoetst in het Kieskompas onderzoek dat binnenkort plaatsvindt.

Uitspraak 27

(N.a.v. vraag Telegraaf-artikel over Haren-Ten Boer-Groningen met als stelling dat herindeling tot lastenstijging leidt:) De situatie in Haren-Ten Boer-Groningen is niet te vergelijken met de situatie Barneveld-Scherpenzeel. Inwoners van Scherpenzeel zijn duurder uit bij zelfstandigheid. In de huidige situatie is er al een verschil tussen Scherpenzeel en Barneveld, de toekomstprognose geeft stijging OZB in geval van zelfstandigheid, bij gelijktrekken tarieven is herindeling in het voordeel van Scherpenzeel.

Reactie 27

Deze uitspraak is gebaseerd op de herindelingscan (Bijlage B Herindelingsontwerp).

Uitspraak 28

Je ziet dat bij samenwerking toch een aantal kosten dubbelop moeten worden betaald. Ook in het geval van Scherpenzeel is ambtelijke samenwerking duurder dan herindeling.

Reactie 28

De uitspraak is gebaseerd op het Brondocument (Bijlage D4 bij herindelingsontwerp), waarin een globale financiële onderbouwing is opgenomen.

Uitspraak 29

(N.a.v. een vraag over de gemeente Rozendaal, die niet is gefuseerd maar ambtelijk samenwerkt met Rheden:) Rozendaal heeft een intensieve samenwerking met Rheden en focust niet op zelfstandigheid. Scherpenzeel focust wel op zelfstandigheid, maar maakt nu wel een voorzichtige beweging.

Reactie 29

Gemeente Rozendaal heeft gekozen voor een bijna volledige ambtelijke fusie met de gemeente Rheden. Dit is een keuze voor duurzaam partnerschap, die onomkeerbaar is en die in een vervolgstap ook kan leiden tot bestuurlijke fusie.

Uitspraak 30

(N.a.v. de vraag of een overheid een andere overheid mag dwingen:) Dit is wel een heel uitzonderlijke situatie. Als een gemeente al 15-20 jaar bezig is met te kijken welke kant willen we op, dan is het gerechtvaardigd dat we een stap zetten.

Reactie 30

In het herindelingsontwerp (hoofdstuk 3) is beschreven hoe Scherpenzeel vanaf het moment van de inzet op fusie met Renswoude en Woudenberg (2007) bezig is geweest met vragen van bestuurskracht, zelfstandigheid en samenwerking. In 2019 en 2020 heeft dit geleid tot vergaande besluiten naar aanleiding waarvan wij hebben besloten het instrumentarium van de Wet Arhi in te zetten. Wij hebben uw Staten daarover in Statenbrief 2020-520 en ook in de recentere stukken (PS 2021-33 en PS 2021-71) geïnformeerd.

Datum

24 maart 2021

Zaaknummer

2021-000982

Blad

8 van 8

Uitspraak 31

We willen voorkomen dat er een gemeente door het ijs zakt, zoals we dat nu verwachten.

Reactie 31

In het afwegingsdocument (Bijlage D4 herindelingsontwerp) is aangegeven hoe in het algemeen de ontwikkeling van kleine gemeenten leidt tot de noodzaak tot vergaande samenwerking en fusie, hetgeen in vrijwel alle gevallen in Nederland ook gebeurt. In de onderbouwing van het oordeel over de Kadernota hebben wij al in juni 2020 aangegeven waarom de keuzes van de gemeenteraad naar onze mening niet leiden tot een duurzaam bestuurskrachtige gemeente. In de onder Reactie 32 genoemde Statenbrieven hebben wij u daarover geïnformeerd.

Uitspraak 32

(N.a.v. een vraag over garanties in het bestuursakkoord voorafgaande aan herindeling doet de commissaris van de Koning de volgende uitspraak:) Op grond van mijn Rijksheerrol houd ik toezicht op gemeenten. Als gemeenten zich niet houden aan afspraken zal ik een vingertje opsteken.

Reactie 32

Scherpenzeel stelt dat de Rijksheer zich niet kan mengen in autonome bevoegdheden van de gemeenteraad op grond van gemeentewet. In de webinar over het herindelingsontwerp heeft de commissaris verwezen naar zijn rol op grond van artikel 3 van de ambtsinstructie om bezoeken aan gemeenten te brengen en van zijn bevindingen verslag uit te brengen aan de minister van BZK. Naar aanleiding van de beeldvormende sessie op 3 februari 2021 over het open overleg zijn wij ook ingegaan op deze rol van de commissaris (zie vraag 4 in bijlage 2 bij deze Statenbrief).

Daarnaast heeft ons college de wettelijke taak om toe te zien of gemeenten structureel in staat zijn hun taken uit te voeren en daarbij de financiën op orde hebben.